

Panorama knih

Danuše Kšicová, Jaroslav Vaculík: Rodinná kronika volyňských Čechů *

Dějiny českého osídlení na Volyni máme detailně zpracovány v rozsáhlé práci Jaroslava Vaculíka.¹ Téměř však postrádáme zprávy o tom, jak vypadal každodenní život jednotlivých rodin emigrantů, jaké byly jejich individuální osudy v cizí zemi. Před nedávnem vydala Masarykova univerzita nevšední publikaci, která by neměla zůstat nepovšimnuta širší veřejností. D. Kšicová a J. Vaculík, pracovníci naší univerzity, vzorně připravili k vydání kroniku jedné z mnohých českých rodin, které se v r. 1864 usídlily ve Volyňské gubernii. Tuto kroniku začal psát v r. 1886 František Duha.

Jako správný kronikář zapsal Fr. Duha i kus paměti svého otce a vylíčil osudy svého rodu „od Adama“. Začal pojednáním o rodinách svých rodičů v českých Všeradicích. Popsal, jak v r. 1869 vyjeli Duhovi (rodiče, šestiletý syn František a jeho sestra) z Čech vlakem do Lvova, jak s celým skrovným majetkem cizím povozem dorazili v únoru po několikadenní strastiplné cestě do vesnice Curkov (správně Podcurkov). Tam zpočátku několik měsíců bydleli v židovské krčmě, na jaře začali pracovat na zakoupených pozemcích, káceli lesy, obdělávali zanedbaná pole, později postavili dům, koupili krávy, koně, vůz, zemědělské nářadí. Otec pracoval jako zedník. Neuvěřitelně těžké začátky se zlepšily, když se v r. 1873 nedaleko Curkova začalo se stavbou železnice. Kronika obsahuje vypsání rychlého hospodářského, společenského i kulturního vzestupu Čechů. Češi mýtili lesy, pěstovali žádaný chmel, cukrovku, jetel, zakládali knihovny, postavili českou školu, hráli ohotnické divadlo, založili hasičský a pěvecký spolek, pořádali plesy. Byli vzorem pro místní mužiky. Obec se později osamostatnila a Fr. Duha se stal starostou.

František Jan Duha (Františkovi přibýlo po nuceném přejetí pravoslavní jméno Jan – Ivan) píše také o svém soukromém životě: o narození dětí, o úmrtí rodičů i svých nezletilých dětí, o úspěších i neúspěších v podnikání, o neúrodě, o různých nešťastných událostech, o problémech ve vztazích s ruskými vesničany i s ruskou správou, zkrátka o životě se všemi radostmi i strastmi. Život na Volyni rozhodně nebyl jednoduchý. Přišla první světová válka a na Volyni také poznali, co jsou to boje mezi bolševiky a bílými a Poláky. Po vytyčení hranice mezi Polskem a Sovětským svazem se část rodiny ocitla v Polsku a část v Sovětském svazu. Širší rodina byla tak rozdělena, skončil jakýkoli styk členů rodiny a z Polska nemohli přijít ani na pohřby svých příbuzných a např. museli sledovat smuteční obřad na hřbitově z druhé strany hranice.

V r. 1935 první kronikář František Jan Duha zemřel. V kronice od r. 1937 pokračoval jeho syn Emilián. Tato část je už stručná a končí r. 1952, rokem úmrtí jeho manželky Marie.

V doslovu se dočteme o pohnutých osudech členů Duhovy rodiny před válkou, během ní a po ní. Prozradím jen tolik, že Emilián spolu se svým synem Emilem přišel s Rudou armádou až na Moravu a zde se usadil. Dokonce se mu podařilo repatriovat i celou rodinu a úspěšně hospodařil do kolektivizace na statku v Babicích u Šternberku.

Je třeba uvést, že vydavatelé opatřili kroniku cenným úvodem a doslovem, obsáhlými vysvětlivkami a četnými fotografiemi. Texty částí kroniky museli upravit, aby tak usnadnili jejich četbu. Pokud jsem mohl porovnat fotokopie rukopisu několika stránek, jejich úpravy byly oprávněné a velice uvážlivé. Duhovi ovládali češtinu obdivuhodně dobře (za to nepochybně vdělili své zálibě v četbě českých knih), problémy však měli zejména s psaním i a y, s kvantitou samohlásek, s rozlišováním skupin mje x mně. Nejslabší vědomostí se u nich projevil v nadměrném užívání kroužkovaného ů a velkých písmen. Nicméně je s podivem, že lidé, kteří neprošli systematickou školní výukou, byli s to tak slušně zvládnout záležitost našeho pravopisu.

Čím kronika zaujme? Podmanivým vylíčením neuvěřitelných životních cest českých emigrantů, kteří doufali v snadné zbohatnutí v Rusku. Některé pasáže se tu čtou jako do-

1) Jaroslav Vaculík, *Dějiny volyňských Čechů I-II.*, Praha 1997-1998, III., Brno MU 2001

brodružné povídky. Kronika nám poodhalila kus přetěžkého života vystěhovalců, kteří začínali znovu na zpustlém úhoru nebo na vymýcené pasece, a doložila, že život zejména v Sovětském svazu byla vpravdě křížová cesta.

V této zprávě jsem chtěl upozornit na interesantní publikaci a doporučit ji k četbě všem čtenářům našeho časopisu. Mohu zaručit, že je to četba poutavá a že nikdo nebude litovat.

J. BALHAR

* Masarykova univerzita 2006, 144 s.

Petr Havlan: Majetek státu v platné právní úpravě *

Autor, dlouholetý pedagog právnické fakulty MU, předkládá čtenáři svoji vysoce prakticky zaměřenou publikaci. Tématem je, jak již samotný název napovídá, *majetek státu* pohledem právníka.

Již po přečtení úvodních pár stránek je jasné, že publikaci napsal autor aktivně propojený s praxí. Doc. JUDr. P. Havlan CSc., člen katedry správní vědy, správního a finančního práva výše zmíněné fakulty, je totiž vzácným příkladem *osvěžujícího* skloubení teorie a praxe, který takřka celý svůj profesní život působí jako akademický pracovník a souběžně jako právník ve veřejné správě. Pro úplnost dodejme, že v současné době pracuje na Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM). O tom, že autor není v „majetkověprávní problematice“ žádným nováččkem, svědčí jeho předešlé vydání této publikace, a to v roce 2002. Dalším literárním dokladem o průběžném zájmu autora o tuto právní oblast je i řada jeho článků v odborném tisku, např. v Právních rozhledech či v slovenském časopisu *Justičná revue*.

Proč dochází k druhému vydání této úspěšné publikace? Možná napsat k dané problematice něco nového a přitom užitečného? Druhé vydání recenzované publikace je především reakcí na četné změny právní úpravy hospodaření a nakládání se státním majetkem. Nutno si uvědomit, že samotný zákon o majetku státu byl od prvního vydání této publikace již de-

větkrát (!) novelizován, čímž počet jeho celkových novelizací dosáhl úctyhodného počtu patnácti.

P. Havlan navíc analyzuje a relativně srozumitelně vysvětluje i změny v předpisech souvisejících.

Publikace je rozčleněna do deseti základních kapitol. Zmíňme např. kapitolu věnovanou právním aspektům vymezení vlastního pojmu „majetek státu“. Gros celé publikace tvoří kapitoly cílené do problematiky hospodaření a nakládání s majetkem státu. Nesmíme však opomenout část (kap.8) o odpovědnosti při hospodaření se zmíněným majetkem (např. odpovědnost fyzických osob, organizačních složek státu a státních organizací).

Chvályhodným shledáváme, že integrální součástí knihy je i soubor 16 nejdůležitějších vzorů úkonů při hospodaření a nakládání s majetkem státu, např. vzor pro dohodu o splátkách splatného dluhu nebo relevantní vzory darovací smlouvy či nájemní smlouvy. Na závěr publikace autor vybral znění sedmi nejdůležitějších právních předpisů, které je určitě dobré mít takto po ruce. Studie obsahuje věcný rejstřík a seznam použité literatury.

Publikace vychází z právního stavu platného k 1. lednu 2006, takže jde v současnosti o neaktuálnější knižní produkt, kterým český trh odborné literatury v tomto směru disponuje.

Dodejme, že docent P. Havlan se nespokojuje pouze s důkladným analytickým rozborrem současné české právní úpravy, ale navíc přidává sumu námětů a doporučení, jak tuto úpravu správně aplikovat v praxi.

Nebudeme jistě daleko od pravdy, že i v zcela nedávné minulosti (především v 90. letech minulého století) připomínala správa veřejného majetku (tedy jak státního, tak i obecního) spíše *vražďení neviňátek – myšleno daňových poplatníků* – než smysluplnou správu věcí veřejných. A bohužel leckde tento stav trvá s různou mírou intenzity dodnes. Nejsm samozřejmě tak naivní, abych se domníval, že jedna publikace napraví zmíněný neveselý stav, nicméně všem pracovníkům veřejné správy, kteří mají opravdový zájem pečovat o státní majetek jako řádní hospodáři, musíme Havlanovu knihu doporučit.

Vzhledem ke skutečnosti, že revue *Universitas* čtou především pracovníci a pracovnice již aktivně působící v akademické obci (tedy